

МУНДАРИҶА

Тавзеҳоти умумӣ	3
Маслиҳатҳои методӣ барои омӯзгорон	4
Роҳҳои ташкили кори мустақилонаи хонандагон.....	9
Таъминоти методӣ ва иттилоотии фан	10
Равиш ва тартиби арзёбии салоҳиятҳо.....	12
Барномаи таълим	22
Нимсолаи якум (33 соат).....	22
Тақсимои соатҳои таълимӣ ба мавзӯҳо	23
Нимсолаи дуюм (35 соат).....	25
Тақсимои соатҳои таълимӣ ба мавзӯҳо	26
Нақшаи тақвими намунавӣ	29
Адабиёт и таълимӣ ва методӣ	47

ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Барномаи таълими фанни

АЛИФБО ВА МАТНИ НИЁҶОН

барои синфи 8 - уми муассисаҳои таҳсилоти умумӣ

Ба чоп 06.08.2019 иҷозат дода шуд. Коғаз офсет.
Чопи офсет. Андоза 60x84 1/16. Ҷузъи чопӣ 3
Адади нашр 4000 нусха.

Дар Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ,
илмию методии Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудааст.

Нишонӣ: Ҷумҳурии Тоҷикистон ш. Душанбе,
кӯч. Нисор Муҳаммад 13^а
Тел.: 221-69-13, 227-48-09.
E-mail: mmarkaz@list.ru

Душанбе
2019

Барномаи таълими фанни алифбо ва матни ниёгон барои синфи 8 – уми муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. – Душанбе, 2019, 50 саҳ

Мураттиб: Байзоев Азим.

*Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31.07 соли 2019, №9/24;
тасдиқ шудааст*

АДАБИЁТИ ТАЪЛИМӢ ВА МЕТОДӢ

1. Байзоев, А., Кабири Ш. Алифбои ниёгон ва матн. Китоби дарсӣ барои синфи 5. – Душанбе, 2006.
2. Байзоев А.. Мушкилоти таълим ва омӯзиши алифбои ниёгон. – Душанбе, 2004.
3. Байзоев А., Кабири Ш. Алифбо ва матни ниёгон. Китоби дарсӣ барои синфи 7. – Душанбе: Ганҷ, 2018.
4. Байзоев А. Роҳнамои омӯзгор аз фанни Алифбо ва матни ниёгон барои синфи 7. – Душанбе: Таъбу нашр, 2019.
5. Зиёев Муҳиддин, Амонӣ Салоҳиддин. «Алифбо ва матни ниёгон» (барои коллеҷҳои педагогӣ). – Душанбе, 2010.
6. Кабири Ш., Байзоев А. Алифбои ниёгон ва матн. Китоби дарсӣ барои синфи 4. – Душанбе, 2006.
7. Қосимова. Ш .Хат ва имлои матни классикии тоҷик. – Душанбе, 1989.

Эзоҳ: Омӯзгорон давра ба давра адабиёти нави таълимиву методӣ ва мақолаҳои методиро ба рӯйхати адабиёт илова намуда, аз он истифода мекунанд.

Нақшаи тақвими-мавзӯии пешниҳодшуда, пеш аз ҳама, хусусияти роҳнамоӣ дошта, омӯзгори фанни «Алифбо ва матни ниёгон» дар синфи VIII ҳақ дорад, ки дар асоси таҷрибаи кории хеш муҳтавои онро тағйир диҳад, воситаҳои тахникии таълим ва ағниятхоро тибқи имконоти мавҷуд дар муассисаи таълимӣ ба нақша бигирад. Аммо барои тағйири бахши якуми нақшаи тақвими-мавзӯӣ, ки фарогири “Номгӯии мавзӯҳо” мебошад, ҳақ надорад. Мавзӯҳо, чунонки ба нақша гирифта шудаанд, бояд пурра омӯзонда шаванд.

51	Ваҳдати милли	1	- матну порчаҳои шеърро бахшида ба Ваҳдати милли бурро хонда тавонад; - андешаҳои худро оид ба нақши ваҳдат дар устувори сулҳу оромии тоҷикон бо хатти ниёгон навишта тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амали		1-7
52.	Хониши бадеӣ	4	- матнҳои дорой моҳияти тарбияви бурро хонда тавонад; - аз рӯйи мазмуни матн маънои калимаҳои навро пайдо карда тавонад; - фикру андешаҳои худро доир ба мазмуни матн гуфта ва навишта тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амали		1-7
53.	Машқи хушнависи	1	- шавку завқи зебоиносиरो такмил диҳад; - нахустин маҳоратҳои хушнависи ташаккул диҳад; - тарзи навишти ҳарфҳои ҷудоғона, калимаҳо ва порчаҳои шеърро бо хатти настаълиқ машқ кунад.	Амали		1-7
54.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳои навбатӣ ва ниҳойӣ)	2	-вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро такмил диҳад; - аз рӯйи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои баргараф кардани камбудихо саъю кӯшиш кунад.	Санҷишӣ		1-7
	Ҷамъ	68				

ТАВЗЕҲОТИ УМУМӢ

Фанни «Алифбо ва матни ниёгон» баъди соҳибистиқлол шудани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати яке аз фанҳои таълимӣ дар макотиби ҳамагонӣ ҷорӣ карда шуд, ки ҳадафи он шинос намудан ва омӯзонидани алифбои арабиасоси тоҷикӣ ва ба ин васила ворид намудани шогирдони макотиби миёна ба ганҷинаву мероси ғании ниёгонамон – адибону мутафаккирон, олимону муаррихон ва ҳамзамон баҳравар шудан аз ганҷинаи бебаҳои мардуми форсизабон мебошад. Фанни мазкур чандин сол, чи дар синфҳои ибтидоӣ ва чи дар синфҳои болоӣ, таълим дода мешуд. Аммо бо сабаби қабули нақшаҳои нави таълим омӯзиши фанни мазкур аз моҳи сентябри соли 2004 дар синфҳои сеюму чорум маҳдуд гардид. Баъдтар, бо Қарори Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон таълими он дар синфҳои 4–7 ба роҳ монда шуд. Ин иқдоми Вазорати маориф, бешубҳа, иқдоми хайр ва сазовори дастгирӣ буд. Вале, тавре ки таҷрибаи таълими ин фан ва санҷишу омӯзиши мутахассисон нишон дод, дар як ҳафта танҳо як соат ба роҳ мондани таълими фан мушкилоти зиёдеро ба бор меовард. Аз ҷумла, барои кӯдаки синфи чор ба хотир супоридани мавзӯҳои гуногуни таълими хат дар тӯли ҳафта аз имкон берун аст, бисёр дониши андӯхтаи ӯ фаромӯш мешавад. Ҳамаи инро ба назар гирифта, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасмим гирифт, ки таълими фанни “Алифбо ва матни ниёгон” дар синфҳои 7 ва 8, ҳафтае ду соат ба роҳ монда шавад. Вобаста ба ин, стандарт ва китобҳои дарсии нав низ таълиф хоҳанд шуд.

Ҳамзамон бояд таъкид кард, ки Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасмим гирифтааст, ки низомии таълими салоҳиятнокро ба роҳ монда ва ҳам усули нави арзёбии сатҳи дониш, маҳорату малака ва рафтору одоби хонадагон, дар маҷмӯъ, салоҳиятҳои онҳоро зина ба зина ҷорӣ намояд. Дар

татбиқи ин низом китобҳои дарсӣ нақши муҳимро касб мекунанд. Китобҳои дарсӣ барои гузариш ба низоми нави таълим ба омӯзгор бояд роҳу равиши сода ва самараноки таҳияи мавзӯҳои таълимиро пешниҳод кунанд. Дар низоми таълими салоҳиятнок санчишҳои гуногун, аз ҷумла, тестӣ мавқеи асосӣ доранд. Аз ин рӯ, дар китобҳои дарсӣ, вобаста ба мавзӯҳои таълимӣ, пас аз ҳар чанд дарс ҷой додани санчишу тестҳо зарур аст. Корҳои хаттӣ (диктантҳо, кор бо матнҳо, навиштани иншоҳои хурд) ва санчишҳои тестӣ бояд намунавӣ буда, ба омӯзгорон имкон диҳанд, ки эҷодкорона, бо истифода аз таҷрибаи кории худ ҳудашон санчишҳову тестҳо таҳия кунанд. Ниҳоят, низоми таълими салоҳиятнок бояд тарзе ба роҳ монда шавад, ки ҳар як тарафи манфиатдор (омӯзгор, хонанда, падару модарон) чӣ гуна ташаккул ёфтани салоҳиятҳо ва арзёбии онҳоро ҳудашон низ мушоҳида ва ҳисоб карда тавонанд. Ин низом, бешубҳа, ба баланд шудани сатҳи дониши хонандагон, ташаккул ва рушди салоҳиятҳо, ҳисси масъулиятшиносӣ, малакаву маҳоратҳои таҳлилӣ ва риояи одоби ҳамида мусоидат хоҳад кард.

МАСЛИҲАТҲОИ МЕТОДӢ БАРОИ ОМУӢЗГОРОНИ ФАНИ «АЛИФБО ВА МАТНИ НИЁГОН»

Омӯзгори фанни «Алифбо ва матни ниёгон» дар ҷараёни таълим бояд ба чунин васоили дастурӣ ва методӣ такя кунанд:

- Стандарти таълими фанни «Алифбо ва матни ниёгон», ки талаботи барномаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ташкили ҷараёни таълиму тарбия, ҳаҷми сарбории ниҳоии таълимӣ, дараҷаи омодагии донишомӯзон ва ҳамчунин меъёрҳои баҳогузори натиҷаҳои таълими онҳоро дарбар мегирад;

- нақшаи таълим;
- барномаи таълим;
- қоидаҳои баргузор намудани аттестатсияҳои донишомӯзон дар ҷараёни азхудкунии барномаҳои таҳсилоти

48.	Калимаҳои ҳамреша (муштақот)	1	- аз рӯи донишҳои бадастоварда оид ба хусусиятҳои калимасозии арабӣ ба моҳияти калимаҳои муштақ сарфаҳм равад; - бо назардошти қолабҳои калимасозии арабӣ калимаҳои ҳамрешаро дуруст навишта тавонад; - наздикии маъноҳои калимаҳои ҳамрешаро донанд ва аз рӯи қолабҳои калимасозӣ ба маънои калима пай барад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амали	1-7
49.	Дарси санчишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо.	1	- вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санчиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро тақмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санчиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои баргараф кардани камбудихо саъю кӯшиш кунад.	Санчишӣ	1-7
50.	Машқи хушнавӣ	1	- шавқу завқ зебошinosиро тақмил диҳад; - нахустин маҳоратҳои хушнависиро ташаккул диҳад; - тарзи навишти ҳарфҳои ҷудоғона, калимаҳо ва порчаҳои шеърро бо хатти настаълиқ машқ кунад.	Амали	1-7

46.	Хониши бадеӣ	1	- матнҳои дорои моҳияти тарбиявиро бурро хонда тавонад; - аз рӯйи мазмуни матн маънои калимаҳои навро пайдо карда тавонад; - фикру андешаҳои худро доир ба мазмуни матн гуфта ва навишта тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амали	1-7
47.	Ҷамъбандии вожаҳои арабӣ	5	- оид ба тарзҳои солим ва шикастаи ҷамъбандии калимаҳои арабӣ маълумот ба даст орад; - пасвандҳои ҷамъбандии арабиро донанд ва дуруст истифода карда тавонад; - бо муҳимтарин қолабҳои ҷамъбандии калимаҳои арабӣ шиносӣ пайдо кунад; - аз рӯйи қолабҳои калимасозии арабӣ шакли танҳои калимаҳоро пайдо карда тавонад; - аз ҳолатҳои истифодаи шаклҳои ҷамъулҷамъи калимаҳо (маводҳо, аъзоён, сабзавотҳо...) худдорӣ карда тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амали	1-7

миёнаи умумӣ, ки аз тарафи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст;

- меъёрҳои беҳдошти ва қоидаҳои гигиение, ки дар робита ба сохтор, мазмун ва ташкили ҷараёни таълиму тарбия дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ муқаррар ва аз тарафи Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудаанд.

Барои ҳар як соли хониш нақшаи тахминии тақвими роҳандозӣ карда мешавад. Дар зарурат муаллимони фанни «Алифбо ва матни ниёгон» вобаста ба шароити муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ метавонанд соатҳои таълимиро бо салоҳиди хеш ба мавзӯҳо тақсим намоянд.

Бо мақсади баланд бардоштани сифати фаъолияти илмию методӣ ва таълимӣ тавсия дода мешавад, ки бо назардошти шароити маҳал нақшаи дурнамои омӯзиши фанро таҳия созанд ва татбиқи онро ташкил намоянд.

Омӯзгорони фанни «Алифбо ва матни ниёгон» вазифадор карда мешаванд, ки шогирдонро ба муоширати фарҳангӣ омода созанд ва ба фаъолияти касбии ояндаи онҳо замина гузоранд.

Вазифаи асосии тақмили ҷараёни омӯзиши “Алифбо ва матни ниёгон” ташаккули омодагии омӯзгорон барои анҷоми фаъолиятҳои иртиботӣ мебошад. Бо мақсади ташаккули нутқи хаттӣ ва шифоҳии донишомӯзон ба омӯзгорон тавсия дода мешавад:

- маводи таълим тавре интихоб гардад, ки на танҳо манбаи иттилоот, балки намунаи олии нутқи дуруст ва возеҳ ба шумор равад;

- баланд бардоштани фарҳанг ва маҳорати нутқи хаттию шифоҳии донишомӯзон, риояи мантиқ, балоғати нутқ ва ҳусни баён;

- истифодаи хониши ифоданок ҳамчун яке аз роҳҳои ташаккули маҳорати нутқи шифоҳӣ ва воситаи дарки мантиқии мазмуни матн;

- ба роҳ мондани фаъолияти мунтазам барои ғанисозии захираи луғавии донишомӯзон;

- ба донишомӯзон ёд додани роҳҳои истифодаи китоб, роҳнамову донишномаҳо ва манбаъҳои электронӣ;

- ташаккули маҳорати тасвир, васф, қиёс, таҳлил, суҳбатворӣ, мубоҳиса, далеловарӣ, хулосабардорӣ ва ҷамъбастании донишомӯзон ба таври хаттӣ ва шифоҳӣ.

Раҳёфтҳои навини омӯзиши “Алифбо ва матни ниёгон” сатҳи баланди омодагии касбӣ ва иттилоотии омӯзгорон, корбасти самарабахши навгониҳои омӯзиширо тақозо менамояд, то ки омӯзиши фан бо низоми таълими мавҷуда дар ҳоли ҳамоҳангӣ қарор дошта бошад ва донишҳои андӯхташуда мавриди истифодаи судбахш қарор бигиранд.

Омӯзгори фанни «Алифбо ва матни ниёгон» вазифадор аст:

- фаъолияти хаттии худро комилан бо хатти ниёгон ба роҳ монад. Ҳангоми фаъолияти шифоҳӣ дар мавридҳои алоҳида аз методи муқоиса бо хатти кириллӣ истифода барад;

- ҳангоми анҷоми корҳои хаттӣ, чи дар дафтариҳои корӣ ва чи дар тахтаи синф ва чи дар тахтаи электронӣ, ба истифодаи маҳоратҳои эҷодии донишомӯзон мусоидат намояд;

- ба донишомӯзон имкон диҳад, то ки супоришҳои иҷронамудаи ҳамдигарро бисанҷанд;

- кӯшиш намояд, то ки донишомӯзон ғалатҳояшонро худашон ёфта, ислоҳ кунанд;

- ба шогирдон имкон диҳад, то ки ғалатҳои ҳамдигарро ёфта, ислоҳ намоянд;

- имкон диҳад, то ки шогирдон вазифаи хонагири эҷодкорона иҷро кунанд.

42.	Таҳкими маҳоратҳои кор бо калимаҳои арабӣ	1	- муҳимтарин хусусиятҳои калимаҳои арабиро аз худ кунад; - бо қолабҳои дигари калимасозӣ дар забони арабӣ шинос шавад; - малакаҳои мустақилона кор кардан бо калимаҳои арабиро ёд гирад; - роҷеъ ба калимаҳои ҳамреша маълумоти мукамал ба даст орад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амалӣ	1-7
43.	Тоҷикистон ватани Наврӯз аст (дарси ҷашнӣ)	1	- доир ба ҷашни Наврӯз ва расму оинҳои он матро бурро хонда тавонад; - андешаҳои худро оид ба ин ҷашн бо хатти ниёгон ифода карда тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амалӣ	1-7
44.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо.	1	- вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро тақмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои баргараф кардани камбудии саъю кӯшиш кунад.	Санҷишӣ	1-7
45.	Машқи хушнависӣ	1	- шавқу завқӣ зебошinosиро тақмил диҳад; - нахустин маҳоратҳои хушнависиро ташаккул диҳад; - тарзи навишти ҳарфҳои ҷудоғона, калимаҳо ва порчаҳои шеърӣро бо хатти настаълиқ машқ кунад.	Амалӣ	1-7

39.	Калимаҳо бо қолаби “мафъул”	1	- тарзи сохта шудани калимаҳо бо қолаби “мафъул” ёд гирад; - ёфтани решаи калимаро аз рӯйи ин қолаб ёд гирад; - ёфтани маънои калимаро аз рӯйи ин қолаби калимасозӣ дарк кунад; - тарзҳои дуруст навишта шудани ин гуна калимаҳо ҳангоми дар реша мавҷуд будани ҳарфи “айн” ва аломати “ҳамза” ёд гирад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амали	1-7
40.	Модар фаришта аст (дарси ҷашнӣ)	1	- матну порчаҳои шеърӣ ба модар бахшидашударо бурро хонда тавонад; - доир ба нақши модар дар зиндагӣ андешаҳои худро бо алифбои ниёгон навишта тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амали	1-7
41.	Калимаҳо бо қолабҳои “фаъил” ва “тафъил”	1	- тарзи сохта шудани калимаҳо бо қолабҳои “фаъил” ва “тафъил” ёд гирад; - ёфтани решаи калимаро аз рӯйи ин қолабҳо ёд гирад; - ёфтани маънои калимаро аз рӯйи ин қолабҳои калимасозӣ дарк кунад; - тарзҳои дуруст навишта шудани ин гуна калимаҳо ҳангоми дар реша мавҷуд будани ҳарфи “айн” ва аломати “ҳамза” ёд гирад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амали	1-7

Вазифаи хонагӣ бояд бо назардошти қобилияту истеъдоди синнусолии аҳли синф интихоб шавад. Омӯзгор метавонад бо назардошти вазъи ҳақиқии сатҳи дониши хонандагон вазифаҳои иловагӣ таҳия кунад.

Дар ҳар як муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ бояд синфхонаи «Алифбо ва матни ниёгон» бо назардошти воситаҳои иттилоотиву иртиботӣ, маводи аёнӣ ва электронӣ ташкил ва мучаҳҳаз карда шавад.

Барои иҷрои супоришҳои синфӣ ва хонагӣ дар дарсҳои фанни «Алифбо ва матни ниёгон» дафтарҳои миёнаҳаҷми ростхат зарур доништа мешаванд. Истифодаи дафтарҳои расмкашӣ ва асбоби хаткаш ва варақҳои махсус дар дарсҳои хушнависӣ бо дастури устои хушнавис иҷоза дода мешавад.

Шогирдон бояд бидуни истифодаи хатти курсӣ калима ва ҷумлаҳо рои рост ва бегалат навишта тавонанд.

Доштани луғатномаҳои ҷайбӣ барои ҳар як донишомӯз шарт ва зарур аст.

Калимаҳо, ҷумлаҳо ва байту ҳикматҳо дар баёз ва луғатҳои ҷайбӣ бояд бо ҳуруфи ниёгон навишта шаванд.

Рӯйи дафтарҳои кори фанни «Алифбо ва матни ниёгон» ба таври ҳатмӣ бояд бо ҳуруфи ниёгон пур карда шавад.

Саҳифаҳои дафтари синф низ бояд қисман бо ҳуруфи ниёгон хонапурӣ карда шаванд: рақами тартиби саҳифа, номи фан, ному насаби омӯзгор, таърихи рӯз, рӯйхати аҳли синф (бо хатти расмии давлатӣ), мавзӯи дарс, гузоштани баҳо, супориши вазифаи хонагӣ (бо алифбои ниёгон).

Баҳое, ки дар дафтари синф гузошта мешавад, фавран дар рӯзномаи донишомӯз гузаронида шавад ва он ҳам бо рақамҳои арабиасос.

Агар фикру дархостеро омӯзгор барои падару модарон ба таври хаттӣ тавассути донишомӯз ирсол кардан хоҳад, метавонад, ки онро бо хатти ниёгон нависад. Падару модарон

агар хонда натавонанд, ҳатман фарзандашон онро барояшон мехонад, ки ин дорoi аҳаммияти таълимӣ ва тарбиявӣ аст.

Бо мақсади ҳавасмандсозии донишомӯзон метавон озмун-бозиҳои грамматикӣ ва озмунҳои хушнависӣ ташкил намуд. Намунаҳои ин гуна бозиҳои дидактикӣ дар китоби дарсӣ оварда мешаванд, аммо омғзгорон худашон низ метавонанд бозиҳои дигари омӯзиширо ба роҳ монанд. Ғолибонро бо нусхаҳои хушсифати осори адибони классикӣ ва муосир ва намунаҳои олии хушнависӣ сарфароз кардан ниҳоят муҳим аст. Ташкили китоби «Хушнависон» дар синф низ дорoi аҳаммияти хос аст.

Иттиҳодияи омӯзгорони фанни «Алифбо ва матни ниёгон» (дар сатҳи ноҳия ва шаҳр) бояд ба ҳаллу фасли масоили зер аҳаммияти махсус диҳад:

- ташкили шароити мувофиқ барои омӯзиши фан;
- ташкил ва ба роҳ мондани дарсҳои кушоди намунавӣ;
- истифодаи роҳу равишҳои сермаҳсул дар дарсҳо;
- истифодаи равишҳои иртиботии ислоҳи ғалатҳои донишомӯзон;
- корбурди навғониҳои иттилоотиву технологӣ;
- нақши корҳои ғайрисинфию ғайримақтабӣ дар ҳавасмандии донишомӯзон чиҳати омӯзиши фан;
- нақши фаъолияти назоративу санҷишии омӯзгор дар фарогирии маводи таълим:
- истифодаи маҳоратҳои эҷодии донишомӯзон дар равиши дарсҳо;
- ташкили озмуни иншои беғалат;
- ташкили маҳфили «Хушнависон»;
- истифодаи методҳои муассири кор бо донишомӯзони сустан.

37.	Муҳимтарин хусусиятҳои калимаҳои арабӣ	2	<p>- оид ба роҳу усулҳои калимасозии арабӣ маълумот гирад;</p> <p>- бо тарзи шикаста (флексияи дохилӣ)-и калимасозӣ шинос шавад;</p> <p>- ҳарфу овозҳоеро, ки ҳангоми калимасозӣ ба ҳарфҳои решагӣ пайваст мешаванд, муайян карда тавонад;</p> <p>- мафҳуми калимаҳои ҳамреша (муштак)-ро дар забони арабӣ фаҳмад;</p> <p>- малакаҳои шинохти калимаҳои арабӣ ва дуруст навиштани онҳоро ба даст орад;</p> <p>- малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.</p>	Амалӣ		1-7	
38.	Калимаҳо бо қолаби “фӯбил”	1	<p>- тарзи сохта шудани калимаҳоро бо қолаби “фӯбил” ёд гирад;</p> <p>- ёфтани решаи калимаро аз рӯйи ин қолаб ёд гирад;</p> <p>- ёфтани маънои калимаро аз рӯйи ин қолаби калимасозӣ дарк кунад;</p> <p>- тарзҳои дуруст навишта шудани ин гуна калимаҳоро ҳангоми дар реша мавҷуд будани ҳарфи “айн” ва аломати “ҳамза” ёд гирад;</p> <p>- малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.</p>	Амалӣ		1-7	

33.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “те”	1	- барои забонҳои арабӣ ва тоҷикӣ муштарак буани ҳарфи “те”-ро донанд; - муҳимтарин калимаҳоеро, ки бо ин ҳарф навишта мешаванд, ба хотир гирад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амалий	1-7
34.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “то” (итқӣ)	1	- хосси забони арабӣ буани ҳарфи “то”-ро донанд; - муҳимтарин калимаҳоеро, ки бо ин ҳарф навишта мешаванд, ба хотир гирад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амалий	1-7
35.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо.	1	- вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро тақмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои бартараф кардани камбудихо саъю кӯшиш кунад.	Санҷишӣ	1-7
36.	Машқи хушнависӣ	1	- шавқу завқи зебоиносиро тақмил диҳад; - нахустин маҳоратҳои хушнависиро ташаккул диҳад; - тарзи навишти ҳарфҳои ҷудоғона ва калимаҳоро бо хатти настаълиқ машқ кунад.	Амалий	1-7

РОҲҲОИ ТАШКИЛИ КОРИ МУСТАҚИЛОНАИ ХОНАНДАГОН

Талаботи асосии ҷамъият ба мактаби имрӯза ташаккули шахсиятест, ки масоили илмӣ, истеҳсолӣ ва иҷтимоиро мустақилона ва эҷодкорона ҳал намуда, дорои тафаккури интиқодӣ, назари шахсӣ, талош барои омӯзиш ва мустақилияти эҷодӣ бошад.

Яке аз роҳҳои дастрас ва самарабахши баланд бардоштани сифати дониш ва саъю талоши донишомӯз ташкили фаъолияти мустақилонаи ӯст. Он дар сохтори дарси ҳозиразамон мақоми муайян ва хоссеаро ишғол мекунад, зеро донишомӯз танҳо дар ҷараёни фаъолияти омӯзиши мустақилона метавонад дониши амиқ ва зарурӣ ба даст орад, салоҳиятҳои истифодаи донишҳои азхудшударо тақмил диҳад.

Ташкили фаъолияти мустақилонаи донишомӯзон ва мудирияти он масъулияти муҳим ва мураккаби ҳар як омӯзгор доништа мешавад. Тарбияи серталошӣ ва мустақилиятро бояд ҳамчун ҷузъи таркибии омӯзишу парвариш баррасӣ намуд.

Дар робита бо ташаккули фаъолияти мустақилонаи донишомӯзон ҳамбастагии ду масъалаи муҳимро набояд фаромӯш кард. Аввалан, донишомӯзон бояд қобилияти дарки мустақилонаро аз худ кунанд ва донишҳоро ба таври мустақилона фаро бигиранд ва ҷаҳонбинии хешро вусъат бахшанд. Сониян, малакаву маҳоратҳоро дар амалия мустақилона истифода карда тавонанд.

Фаъолияти мустақилона худнамоӣ нест, балки он воситаи саъю талош барои ба даст овардани дониши амиқ ва мустаҳкам, воситаи ҳавасмандӣ, санҷиши салоҳиятҳои истифодаи амалии дониш ва истеъдодҳои шахсӣ ба шумор меравад. Дар ҷараёни омӯзиш хонанда бояд ба сатҳи муайяни мустақилият бирасад, то тавонад дар ҳолатҳои гуногун мушкilotи хешро ҳал намояд.

Аз ин рӯ, роҳҳои тақмили дарс аз ҳисоби истифодаи шаклу равишҳои муассир, баланд бардоштани сатҳи маҳоратҳои методии омӯзгорон, парҳез кардан аз шакли қолабии ташкили ҷараёни омӯзиш ва ба ҷойи он истифодаи воситаҳои техникӣ ва навгонҳои омӯзиш бояд дар маркази тавачҷуҳи масъулини омӯзишу парвариш қарор дошта бошад.

Комёбиҳои омӯзиш ба таври воқеӣ ба он шароите вобаста аст, ки омӯзгор ҷиҳати ташаккулу рушди мустақилият барои шогирдон хеш муҳайё намудааст. Воқеан, бояд чунин як шароите фароҳам оварда шавад, ки ба таъмини фаъолияти мустақилонаи шогирдон дар раванди омӯзиш, расидан ба дастовардҳои дилхоҳ ва истифодаи онҳо дар ҳаёти воқеӣ мусоидат намояд.

Дар замони муосир аҳамияти ташкили фаъолияти мустақилонаи донишомӯзон бамаротиб афзудааст ва ҳам нақши он дар раванди омӯзишу парвариш бештар ба назар мерасад. Ин мавзӯ талаботи навинеро дар баробари ташкили раванди омӯзишу парвариш пеш мегузорад ва боиси корбурди васоити бешумори методӣ тарбиявӣ гардидааст.

Фаъолияти мустақилонаи донишомӯзон ба баланд бардоштани сифати таълим, малакаю маҳоратҳои ҳатмӣ, қобилиятҳои зеҳнӣ ҳисмонӣ ва, дар маҷмӯъ, барои ташаккули салоҳиятҳои мусоидат менамояд. Кори мустақилона дар рушди мустақилии донишомӯз ҳангоми дарс ва таҳкими он дар шароити гуногун нақши муҳим дорад. Дар робита ба ин ба мавқеи роҳбарикунандаи омӯзгор аз дидгоҳи дигар бояд назар кард. Кори мустақилона воситаи таълим ба шумор меравад.

ТАЪМИНОТИ МЕТОДӢ ВА ИТТИЛООТИИ ФАН

Асоси таъминоти пурраи методӣ ва иттилоотии таълими фанни «Алифбо ва матнӣ ниёгон»-ро васоити омӯзиши ташкил медиҳанд, ки дар ҷараёни омӯзишу парвариш мавқеи

30.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “ҳои хуттӣ”	1	- хосси забони арабӣ будани ҳарфро донад; - тарзи пайвасти дурусти ҳарфро бо ҳарфҳои дигар дар навишти дастӣ ёд гирад; - муҳимтарин калимаҳоеро, ки бо ҳарфи “ҳои хуттӣ” навишта мешаванд, ба хотир гирад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амали		1-7	
31.	Таҳкими имлои калимаҳо бо ҳарфҳои “ҳои ҳавваз” ва “ҳои хуттӣ”	1	- тафовутҳо ва умумиятҳои вазифаҳои ҳарфҳои дар алифбои ниёгон донад; - калимаҳоеро, ки бо яке аз ин ҳарфҳо навишта мешаванд, дуруст навишта тавонад; - аз рӯи мансубияти ҳарфҳо ба забон калимаҳои арабӣ ва форсиро фарқ карда тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад.	Амали		1-7	
32.	Ҷашни Сада	1	- матн ба ҷашни Сада бахшидашударо дуруст хонда ва таҳлил карда тавонад; - роҷеъ ба ҷашни Сада ва суннатҳои он маълумоти кофӣ ба даст орад; - порчаҳои аз як алифбо ба алифбои дигар баргардон карда тавонад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ ва навиштанро вобаста ба мавзӯ тақмил диҳад	Амали		1-7	

27.	Солшумории ҳичрӣ: ҳичрии шамсӣ	1	- оид ба солшумориҳои ҳичрӣ маълумот гирад; - солшумории ҳичрии шамсӣ ва моҳҳои онро донад; - тарзи ёфтани мутобиқати солу моҳҳои ҳичрии шамсӣ ва солшумории мелодиро ёд гирад; -малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ ва авиштанро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
28.	Солшумории ҳичрӣ: ҳичрии қамарӣ	1	- оид ба солшумории ҳичрии қамарӣ маълумот гирад; - моҳҳои солшумории ҳичриро донад; - тарзи ёфтани мутобиқати соли ҳичрии қамарӣ ва солшумории мелодиро ёд гирад; -малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ ва навиштанро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
НИМСОЛАИ ДУЮМ					
29.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “ҳои ҳавваз”	1	- барои забонҳои арабӣ ва форсӣ муштарак будани ҳарфи «ҳои ҳавваз»-ро донад; - вазифаҳои ҳарфи “ҳои ҳавваз”-ро дар алифбои ниёгон ёд гирад; - тарзи навишти ҳарфро дар шакли дастӣ ёд гирад; - вобаста ба маънои калима дуруст хондани калимаҳоро донад; - малакаҳои хониш, луғатомӯзӣ, навиштан ва баргардон кардани матнро вобаста ба мавзӯ такмил диҳад.	Амалӣ	1-7

муҳим доранд. Вазифаҳои таълимию тарбиявии васоити таълим ҳамчун ҷузъи раванди таълиму тарбия аз инҳо иборатанд:

- Баланд бардоштани сатҳи аёнӣ, инчунин дастрасии маводи таълим ба донишомӯз, ки бе истифодаи васоити таълим душвор аст;
- Ҳосил намудани қаноатмандии ҳар чи бештар аз рушди фаъолияти маърифатии донишомӯзон;
- Пайдо намудани манбаъҳои иттилоотие, ки ба сарфа намудани вақти асосӣ мусоидат менамоянд ва ба ин восита барои фаъолияти эҷодӣ шароит фароҳам меоранд;
- Истифодаи васоити идораи фаъолияти маърифатии донишомӯзон аз тарафи омӯзгорон.

Интиҳоб ва истифодаи васоити таълим ба таври маҷмӯӣ бо дарназардошти хусусиёт ва ҷузъиёти ҷараёни таълим амалӣ карда мешавад.

Санади асосӣ барои коркарди васеи таъминоти методӣ ва иттилоотии фанни «Алифбо ва матни ниёгон» барномаи таълим ба шумор меравад, ки мазмуни ҷараёни таълимро мувофиқи талаботи истеҳсолоти имрӯза ва пешрафти илмию техникӣ нисбат ба тарбияи мутахассисони баландпоя муайян менамояд.

Маҷмӯи васоити таълим бояд мазмуни асосии маводи барномаро қомилан фаро бигирад. Таъмини васеи методиву иттилоотӣ ҳаминро дар назар дорад, ки омӯзиши ҳар як мавзӯи барномаи таълим бояд бо васоити зарурии таълим анҷом дода шавад.

Тақвияти методи ҷараёни омӯзишу парвариш бо дарназардошти афзалиятҳои тарбиявӣ ва ҳолатҳои таълимӣ интиҳоби васоити муносиби омӯзишро пешниҳод менамояд.

Ҳадафи таъминоти методию иттилоотии ҷараёни омӯзиши фанни «Алифбо ва матни ниёгон» тақозо мекунад, ки васоити таълим фаъолияти пурсамари омӯзандагии омӯзгор ва фаъолияти омӯзишӣ маърифатии донишомӯзро дар ҳама

зинаҳои ҷараёни таълиму тарбия (ҳангоми шиносӣ бо маводи омӯхташаванда, ҳангоми мустаҳкамкунӣ ва тақмили донишу малака ва ҳангоми истифодаю назорати онҳо) таъмин намояд.

Раванди омӯзиши “Алифбо ва матни ниёгон” се вазифаи асосӣ – таълим, тарбия ва инкишофро дар бар мегирад. Таъмини васеи методиву иттилоотии раванди таълиму тарбия ҳангоми омӯзиши фанни «Алифбо ва матни ниёгон» истифодаи самараноки ҳама гуна вазифаҳои васоити таълимро дар назар дорад.

Системаи таъминоти методиву иттилоотии фан иборат аст аз:

- **Асноди таълимӣ:** нақшаи таълим, барномаи таълим, маҷмӯи нақшаҳои оянда, нақшаи тақвимӣ, нақшаи дарсҳо, васоити аёнии ёрирасон ва феҳристи адабиёти иловагии зарурӣ.

- **Васоити таълимӣ барои донишомӯз:** китоби дарсӣ, дастури омӯзиш, роҳнамо, маҷмӯаи машқу супоришҳо барои кори мустақилона, роҳнамо барои иҷрои супоришҳои эҷодию амалӣ, сармашқ.

- **Васоити таълимӣ барои дарс:** маводи аёнии табиӣ, васоити техникаи таълим, таҷҳизоти намоишдиҳӣ, дастгоҳи барномарезии таълим.

- **Васоит барои омӯзгор:** методикаи хусусии таълими фан, коркарди методи мавзӯҳои барнома.

РАВИШ ВА ТАРТИБИ АРЗЁБИИ САЛОҲИЯТҲО

Дар баробари истифода аз низоми анъанавии баҳогузори ба сатҳи дониш, маҳорату малака ва салоҳиятҳои хонандагон дар таълими “Алифбо ва матни ниёгон” низоми бисёрхони арзёбии салоҳиятҳо низ пешниҳод мешавад. Дар низоми анъанавӣ фақат сатҳи дониш баҳогузори мешавад, низоми нав тақозо мекунад, ки баҳои умумӣ инъикоскунандаи маҷмӯи маҳоратҳои зеҳнӣ, равонӣ, отифӣ (нармдилӣ) ва касбии хонанда бошад. Баҳои умумӣ аз маҷмӯи баҳоҳое таркиб

23.	Таққими донишҳо аз ҳуруфи ифодакунандаи овозҳои “з” ва “се”	1	-дар асоси кор бо матнҳо дониши худро оид ба имлои калимаҳое, ки дар таркибашон овозҳои “з” ва “с” доранд, тақмил диҳад; - бо калимаҳои омофонӣ шинос шавад ва тарзи дуруст навишта шудани онҳоро бар асоси маъно ёд гирад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон тақмил диҳад; -маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар тақмил диҳад.	Амалӣ		1-7	
24.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо	1	-вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро тақмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои баргараф кардани камбудҳои саъю кӯшиш кунад.	Санҷишӣ		1-7	
25.	Машқи хушнавӣ	1	- шавқу завқӣ зебошунисиро тақмил диҳад; - нахустин маҳоратҳои хушнависиро ташаккул диҳад; - тарзи навишти ҳарфҳои ҷудоғона ва калимаҳоро бо хатти настаълиқ машқ кунад.	Амалӣ		1-7	
26.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳои нимсола	1	-вобаста ба мавзӯҳои нимсолаи аввали таҳсил супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро тақмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои баргараф кардани камбудҳои саъю кӯшиш кунад.	Санҷишӣ		1-7	

21.	Имлои калимаҳо бо хуруфи “син” ва “сод”	1	<ul style="list-style-type: none"> - муштарак будани ҳарфи “син” -ро дар забонҳои арабӣ ва форсӣ ва хосси забони арабӣ будани ҳарфи “сод”-ро донанд; - калимаҳои аслан форсиро, ки бо ҳарфи “сод” навишта мешаванд (шаст (60), сад (100), Исфаҳон) ёд гирад ва ба хотир супорад; - маҳорати хониши матнро такмил диҳад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; -маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад. 	Амалӣ	1-7
22.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “се”	1	<ul style="list-style-type: none"> хосси забони арабӣ будани ҳарфи “се”-ро донанд; - калимаҳои таърихии форсиро, ки бо ҳарфи “се” навишта мешаванд (Таҳмурас, Каюмарс) ёд гирад ва ба хотир супорад; - маҳорати хониши матнро такмил диҳад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; -маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад. 	Амалӣ	1-7

меёбад, ки ба таври алоҳида ба ҳама навъи фаъолияти хонанда (иштироки фаъолон дар дарсҳо, иҷрои вазифаю супоришҳои хонагӣ ва иловагӣ, муносибат бо ҳамсинфон ва омӯзгорон, ташаккули шахсият, ҳисси масъулият, рафтор, иштирок дар корҳои беруназсинфӣ, дараҷаи азхудкунии барномаи таълим) таркиб меёбад. Аз тарафи дигар, баҳои умумӣ бояд ҷузъитарин тафовутро дар байни хонандагони аз рӯи нишондодҳои болоӣ хеле наздик низ инъикос намояд. Яъне, дар низоми нав дар байни хонандагоне, ки аз рӯи низоми анъанавӣ дар як сатҳ қарор доранд (масалан, ҳамаи онҳое, ки баҳои “4” доранд), низ тафовут гузошта мешавад.

Аз низоми нави арзёбӣ, ки садҳола аст, дар ҷараёни таълим истифода мешавад, вале баҳои умумии хонанда вобаста ба талаботи муқаррароти ҷорӣ ба навъи зарурӣ (панҷҳола, калимагӣ, ҳарфӣ, даҳҳола) баргардонида мешавад. Аз чунин навъи баҳогузорӣ дар баъзе литсейу гиназияҳо истифода мекунанд. Дар ин низоми ба ҳар як ҳоли низоми анъанавӣ 20 ҳол рост меояд. Аз ин ҷо, чунин баробариро ба назар гирифтанд лозим аст: 1 = 1-20, 2 = 21-40, 3 = 41-60, 4 = 61-80, 5 = 81-100.). Ба ибораи дигар, ҳудуди баҳои ғайриқаноатбахш (як ва 2ду аз 0 то 40, ҳудуди баҳои қаноатбахш (се) 41 – 60, баҳои хуб (чор) 61 – 80 ва баҳои аъло (панҷ) 81 – 100 мешавад. Ҳамин тариқ, шкалаи мутобиқати ҳоли низоми навро бо низоми анъанавӣ чунин тасвир кардан мумкин аст:

Низоми анъанавӣ	Низоми садҳола	Калимагӣ	Ҳарфӣ	Даҳҳола
1 – 2	0 – 40	ғайри-қаноатбахш	F	1
3	41 – 47	қаноатбахш	C-	2
	48 – 54		C	3
	55 – 60		C+	4
4	61 – 67	хуб	B-	5
	68 – 74		B	6

	75 – 80		B+	7
5	81 – 87	аъло	A-	8
	88 – 94		A	9
	95 – 100		A+	10

Табиист, ки тарзу усули баҳогузори дар низоми нав бевосита ба хусусиятҳои фанни мактаби вобаста аст. Аз ин рӯ, масъалаи муҳими дигар муайян намудани беҳтарин ва дар айни замон содатарин роҳи усулҳои баҳогузори ба ҳар фанни мактабист. Роҳи интихобкарда бояд тавре бошад, ки натавонанд барои мутахассис ва омӯзгор, балки барои ҳуди хонанда ва падару модари ӯ низ равшану фаҳмо бошад. Маҳз дар ҳалли ин масъала нақши китоби дарси ба миён меояд.

Аввалан, низоми нави баҳогузори на танҳо сатҳи дониш, балки маҳорати шахси (ичрои вазифаи хонагӣ), ҳисси масъулиятшиносӣ (давомот) ва рафтору одоби хонандаро низ ба назар мегирад. Аз ин ҷост, ки ҳар мавзӯи китоби дарси, ки барои як соати таълимӣ пешниҳод мегардад, бояд қисмати вазифаи хонагӣ бо супоришҳои мушаххасро низ дошта бошад.

Сониян, дар китоби дарси пас аз ҳар чанд мавзӯӣ, ки дар маҷмӯӣ як қисмати барномаи таълимро дар бар мегирад, санҷишу супоришҳои гуногун, аз ҷумла, тестҳо оварда шаванд. Супоришҳо ва тестҳо тавре гузошта мешаванд, ки ба ҳар қисмати кор миқдори муайяни ҳол ҷудо мешавад.

Тартиби баҳогузори дар ин низом чунин сурат мегирад:

1. Пас аз ҳар ҳафт-ҳашт мавзӯӣ дарси санҷишу тест пешниҳод мешавад. Он аз ду қисм – диктант (кори хатӣ) ва саволҳои тести иборат аст. Матни диктантҳо барои синфи 8 на камтар аз 50 калима (ғайр аз калимаҳои такроршуда ва ёридиҳанда) иборат аст. Агар матни диктант аз 50 калима иборат бошад, чунин маъно дорад, ки ҳар як калимаи дуруст навишташуда имкони гирифтани 1 ҳолро фароҳам месозад. Яъне, баҳои умумӣ на аз рӯи миқдори хатоҳо, балки ба ҳаҷми

18.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “зод”	1	- хосси забони араӣ будани ҳарфи “зод”-ро донанд; донанд; - муҳимтарин калимаҳоеро, ки бо ҳарфи “зод” навишта мешаванд, аз худ қунад ва ба хотир супоранд; - тарзи навишти калимаҳои ҳамрешаро бар асоси қолабҳои калимасозии араӣ аз худ қунад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад.	Амали		1-7	
19.	Имлои калимаҳо бо ҳарфи “зо”	1	- хосси забони араӣ будани ҳарфи “зо”-ро донанд; донанд; - муҳимтарин калимаҳоеро, ки бо ҳарфи “зо” навишта мешаванд, аз худ қунад ва ба хотир супоранд; - тарзи навишти калимаҳои ҳамрешаро бар асоси қолабҳои калимасозии араӣ аз худ қунад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад.	Амали		1-7	
20.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо	1	- вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро қунад; - маҳорати навиштани диктантро такмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян қунад ва барои баргараф кардани камбудихо саъю кӯшиш қунад.	Санҷишӣ		1-7	

16.	Ҳарфҳои хосси арабӣ ва форсӣ	1	<ul style="list-style-type: none"> - ҳарфҳои хосси арабӣ (се, ҳои ҳуттӣ, сод, зод, то, зо, айн ва қоф)-ро аз худ кунад; - ҳарфҳои хосси форсӣ/тоҷикӣ (пе, че, же, ге)-ро донад; - тарзи шинохти калимаҳои арабӣ ва форсиро бар асоси мавҷуд будани ҳарфҳои хосси арабӣ ва форсӣ ёд гирад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон тақмил диҳад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар тақмил диҳад. 	Амалӣ	1-7
17.	Имлои калимаҳо бо ҳуруфи “зе” ва “зол”	1	<ul style="list-style-type: none"> - муштарак будани ҳарфҳои “зе” ва “зол”-ро дар забонҳои арабӣ ва форсӣ донад; - калимаҳои аслан форсиро, ки бо ҳарфи “зол” навишта мешаванд (озар, гузаштан, гузоштан, пазируфтан), ёд гирад ва ба хотир супорад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон тақмил диҳад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар тақмил диҳад. 	Амалӣ	1-7

кори анҷомгирифта гузошта мешавад. Ба ибораи дигар, барои ҳар як калимаи хато навишташуда аз маҷмӯи умумии ҳолҳои диктант (50) 1 (як) ҳолро тарҳ намудан лозим аст. Масалан, агар хонанда дар диктант ба панҷ иштибоҳ роҳ дода бошад, баҳои \bar{y} ($50 - 5$) ба 45 баробар мешавад.

2. Барои тест саволҳои гуногун вобаста ба мавзӯҳои гузашта пешниҳод мешавад. Шаклу усулҳои пешниҳоди тестҳо низ метавонад гуногун бошад. Миқдори умумии ҳолҳои саволҳои тестӣ ҳадди аксар 20 ҳолро ташкил медиҳад. Барои ҳар хато аз ин ҳисоб миқдори муайяни ҳолҳо кам карда мешавад. Масалан, дар сурати ба 10 баробар будани миқдори умумии саволҳои тестӣ ҳар як ҷавоби дуруст имкони гирифтани 2 ҳол ($10 \times 2 = 20$)-ро фароҳам месозад. Агар хонанда дар интиҳоби ҷавобҳои дуруст ба се иштибоҳ роҳ дода бошад, \bar{y} соҳиби ($20 - 6$) 14 ҳол мешавад.

3. 30 ҳоли боқимонда барои иштирок дар дарсҳо (давомот), иҷрои вазифаҳои хонагӣ ва рафтори хонанда (барои ҳар кадом навъи фаъолият - даҳҳолӣ) гузошта мешавад. Ҳисоби ҳолҳо барои давомот чунин сурат мегирад: миқдори ҳоли умумӣ (10)-ро ба миқдори соатҳои таълимӣ дар давраи муайян (тестӣ) тақсим мекунем ва арзиши иштирок дар ҳар як дарсро меёбем. Масалан, агар санҷиш пас аз 8 соати таълимӣ баргузор гардад, ин чунин маъно дорад, ки хонанда барои иштирок дар ҳар дарс соҳиби 1,25 ҳол (10 тақсими 8 баробари $1,25$) мешавад. Ҳамин тариқ, агар хонанда аз 8 дарс дар дутояш иштирок накарда бошад, соҳиби 7,5 ҳол ($6 \times 1,25 = 7,5$) мешавад. Барои иҷрои вазифаҳои хонагӣ ва рафтор низ чунин амалро иҷро мекунем. Агар хонанда дар ин муддат се бор вазифаи хонагиро иҷро накарда бошад, \bar{y} соҳиби 6,25 ҳол ($5 \times 1,25 = 6,25$) мешавад. Ниҳоят, агар хонанда тартибу интизомро дар ин давра се маротиба вайрон карда бошад, соҳиби 6,25 ҳоли дигар мегардад.

Ҳамин тариқ, дар мисоли додашуда баҳои умумии хонанда аз ҳар санҷишу тест ба ин тариқ ташаккул меёбад: диктант – 45 ҳол, саволҳои тестӣ – 14 ҳол, давомот – 7,5 ҳол, иҷрои вазифаи хонагӣ – 6,25 ҳол, рафтор – 6,25 ҳол, дар маҷмӯъ – 79 ҳол, ё худ, тибқи низоми ҷорӣ баробари 4 аст. Баргари ин низом дар он аст, ки дар сурати баҳои якхела (4) гирифтани якчанд хонанда (61, 65, 73, 78...) низ сатҳи дониши онҳо дақиқтар ифода меёбад.

Зимнан, хонандагон барои ба даст овардани ҳолҳои аздастрафта бо роҳи сабақгардонӣ метавонанд онҳоро барқарор кунанд. Масалан, хонандае, ки дар дарс иштирок надошт, бо пешниҳоди иҷрои вазифаи хонагӣ ва саволу ҷавоб оид ба мавзӯи дахлдор метавонад ҳолҳои муайян (вобаста ба сатҳи тайёрии мустақилона) ба даст орад.

Матни диктантҳо намунавӣ буда, омӯзгор метавонад худаш низ чунин матнҳо тартиб диҳад ё аз манбаи дигар интихоб кунад.

Тестҳо низ дар шаклҳои гуногун пешниҳод мешаванд. Умуман, бояд зикр кард, ки маънои “тест” аслан санҷиш аст. Мутаассифона, онро аксаран ба маънои танг мефаҳманд ва дар се ё чор намуд маҳдуд мекунанд. Барои намуна мо як дарси санҷишу тестро меорем:

ديکنتت. این متن نمونوی برای ديکنتت است. برای هر اشتباه از 50

پنجاه) خال عمومی 1 (یک) خال کمتر می شود.

لقمان حکیمرا زمانی کسی به بندگی گرفت و مدتی خدمت می فرمود و از وی آثار

علم و حکمت مشاهده می نمود. روزی خواجه به رسم امتحان لقمان حکیمرا گفت:

-گوسفندی بکش و بهترین اعضای وی را به نزد من آر.

لقمان گوسفندی بکشت و دل و زبانش پیش خواجه آورد. روز دیگر گفت:

-گوسفندی بکش و بدترین اعضایش را بیاور.

لقمان گوسفندی دیگر بکشت و باز هم دل و زبانش را آورد. خواجه گفت:

12.	Имлои калимаҳои мураккаб ва таркибҳои ихтисоршуда	1	-тарзи навишти калимаҳои мураккабро ёд гирад; - ҳолатҳои ҷудо ва якҷоя навишта шудани калимаҳои содаи таркиби калимаҳои мураккабро донанд; - тарзи навишти таркибҳои ихтисори дар назм (в-аз, в-ин, з-ин, к-аз, к-ин, к-андар ва ғайра) донанд ва риоя кунанд; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; -маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
13.	Калимасозӣ ва ҷумласозӣ	1	-маҳорату малакаҳои калимасозиро такмил диҳад; - тарзи навишти пешвандҳо ва пасвандҳои калимасозро дар алифбои ниёгон аз худ кунанд; Маҳоратҳои ҷумлавозиро бо алифбои ниёгон такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
14.	Қонуни зиндагӣ ва Бахтномаи миллат (бахшида ба Рӯзи Конституция)	1	- доир ба мавзӯи Конституцияи ҚТ матнҳоро бо алифбои ниёгон бурро хонанд; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; -маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
15.	Машқи хушнависӣ	1	-тарзи таҳияи қалами хушнависӣ ва бо даст нигоҳ доштани онро ёд гирад; - шавқу завқи зебошиносиро такмил диҳад; - нахустин маҳоратҳои хушнависиро ташаккул диҳад.	Амалӣ	1-7

9.	Таҳкими донишҳо аз имлои садоноки “e”/”o”	1	- тарзи навишти калимаҳоеро, ки дар таркибашон садоноки “e” (o) доранд, ёд гирад; - тарзи ифодаи садоноки “e”-ро бар асоси қоидаҳои фонетикии тоҷикӣ ба хотир супорад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар тақмил диҳад	Амалӣ	1-7
10.	Имлои пасвандҳо	2	- имлои пасвандҳои калимасозро дар алифбои ниёгон пурра аз худ кунад; - тарзи ифодаи пасвандҳои ҷудогонро (пайваст ва ҷудо навишта шудани пасвандҳо) ёд гирад; калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон тақмил диҳад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар тақмил диҳад.	Амалӣ	1-7
11.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо	1	- вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро тақмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои бартараф кардани камбудииҳо саъю кӯшиш кунад.	Амалӣ	1-7

-این چگونه است؟

گفت:

-هیچ چیز بهتر از دل و زبان نیست، اگر پاک باشد و هیچ چیز بدتر از آن نیست، اگر ناپاک باشد.

گروه کلمه‌هایی را که درست نوشته شده‌اند، پیدا کنید (برای هر انتخاب

درست دو خال):

1. رحيم، وسيع، سعيد، حبيب، جليل، عزيز، طبيب

رحيم، وسيع، سعيد، حبيب، جليل، عزيز، طب

رحيم، وسع، سعيد، حبيب، جليل، عزيز، طبيب

رحيم، وسيع، سعيد، حبيب، جليل، عزيز، طبيب

2. تعليم، ترتيب، تحصيل، تشكيل، تطبيق، تشويق، تأثير

تعليم، ترتب، تحصيل، تشكيل، تطبيق، تشويق، تأثير

تعليم، ترتيب، تحصيل، تشكيل، تطبيق، تشوق، تأثير

تعليم، ترتيب، تحصيل، تشكيل، تطبق، تشويق، تأثير

3. زنده‌گی، سازندگی، نمایندگی، بچگی، دل‌بستگی

زندگی، سازندهگی، نمایندگی، بچگی، دل‌بستگی

زندگی، سازندگی، نمایندگی، بچه‌گی، دل‌بستگی

زندگی، سازندگی، نمایندگی، بچگی، دل‌بستگی

4. تاجیکستان، قزاقستان، مغولستان، هندوستان، ارمنستان

تاجیکستان، قزاقستان، مغولستان، هندوستان، ارمنستان

تاجیکستان، قزاقستان، مغولستان، هندوستان، ارمنستان

تاجیکستان، قزاقستان، مغولستن، هندوستان، ارمنستان

5. آرایش، آسایش، آرامیش، خانش، روش، کوشش، نوازش

آرایش، آسایش، آرامش، خوانیش، رویش، کوشیش، نوازش

آرایش، آساش، آرامش، خوانش، روش، کوشش، نوازش
 آرایش، آسایش، آرامش، خوانش، روش، کوشش، نوازش

طرز نوشت درست جمله‌ها را پیدا کنید (برای هر جواب درست دو خال):

1. پارسیان در زمان شاهنشاهی کوروش، اندازه میان بردگی و آزادی را نگاه می-داشتند.

پارسان در زمان شاهنشاهی کوروش، اندازه میان بردگی و آزادی را نگاه می-داشتند.

پارسیان در زمان شاهنشاهی کوروش، اندازه میان برده‌گی و آزادی را نگاه می-داشتند.

داشتند.

پارسیان در زمان شاهنشاه کوروش، اندازه میان بردگی و آزادی را نگاه می-داشتند.

2. مردمان رابطه خوبی با پادشاهان خود داشتند.

مردمان رابطه خوبی با پادشاهان خد داشتند.

مردمان رابطه خوبی با پادشاهان خود داشتند.

مردمان رابطه خوبی با پادشاهان خود داشتند.

3. خواص و ندیمان آن حضرت سؤال کردند.

خواص و ندیمان آن حضرت سؤال کردند.

خواص و ندیمان آن حضرت سؤال کردند.

خواص و ندیمان آن حضرت سؤال کردند.

4. هیچ نیکی بهتر از دوستی نیکان نیست و هیچ بدی بدتر از دوستی بدان نیست.

نیست.

هیچ نیکی بهتر از دوست نیکان نیست و هیچ بدی بدتر از دوستی بدان نیست.

هیچ نیکی بهتر از دوستی نیکان نیست و هیچ بدی بتر از دوستی بدان نیست.

هیچ نکی بهتر از دوستی نیکان نیست و هیچ بدی بدتر از دوستی بدان نیست.

5. اگر از من گزشتی، بگذرد عمرم به ناکامی.

6.	Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор	1	- мақоми омӯзгорро дар зиндагӣ донад ва эҳтирм кунад; -матну порчаҳои шеърро оид ба нақши омӯзгор бурро хонда тавонад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; -маҳорати баргардон кардани матро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
7.	Забони мо – ҷаҳони мо	1	- доир ба мақоми забони тоҷикӣ ва нигоҳ доштани тозагии он матнҳоро бо алифбои ниёгон бурро хонад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳоратҳои навиштанро бо алифбои ниёгон такмил диҳад; -маҳорати баргардон кардани матро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад..	Амалӣ	1-7
8.	Имлои садоноки “и” бар асоси қолабҳои арабӣ	2	- вобаста ба қолабҳои калимасозии арабӣ (фаъил ва тафъил) навишти садоноки дарози “и”-ро ёд гирад; - вобаста ба қолабҳои калимасозии арабӣ (фоъил, муфаъил ва ғ.) ба мавҷудияти садоноки кӯтоҳи “и” ва навишта нашудани он дар алифбои ниёгон пай барад; - имлои калимаҳоеро, ки дар таркибашон садоноки “и” доранд, пурра аз худ кунад; - маҳорати баргардон кардани матро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад	Амалӣ	1-7

3.	Такрор ва таҳими донишҳои соли аввали омӯзиш	3	- дар заминаи матни пешниҳодшуда муҳимтарин қроидаҳои имло, аз ҷумла, имлои бандаки изофӣ ва артикли номуайяниро аз худ кунад; - малақаҳои фаҳмиши матнро такмил диҳад; - малақаҳои хониши бурроро такмил диҳад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад.	Амалӣ	1-7
4.	Имлои садоноки “у” бар асоси қолабҳои калимасозии арабӣ	2	- вобаста ба қолабҳои калимасозии арабӣ (фуъул ва мафъул) навишти садоноки дарози “у”-ро ёд гирад; - вобаста ба қолабҳои калимасозии арабӣ (муфаъил, муфаъал, муфъил ва ғ.) ба мавҷудияти садоноки кӯтоҳи “у” ва навишта нашудани он дар алифбои ниёгон пай барад; - имлои калимаҳоеро, ки дар таркибашон садоноки “у” доранд, пурра аз худ кунад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар такмил диҳад	Амалӣ	1-7
5.	Дарси санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо	1	- вобаста ба мавзӯҳои пешниҳодшуда супоришҳои санҷиширо иҷро кунад; - маҳорати навиштани диктантро такмил диҳад; - аз рӯи натиҷаҳои санҷиш ҷиҳатҳои қавӣ ва сусти донишомӯзии худро муайян кунад ва барои бартараф кардани камбудихо саъю кӯшиш кунад.	Санҷишӣ	1-7

аگر از من گذشتی، بگذرد عمرم به ناکامی.
اگر از من گذشتی، بگذرد امرم به ناکامی.
اگر از من گذشتی، بگذرد عمرم به ناکامی.

برای اشتراک در درس‌ها، اجرای وظیفه‌ خانگی و آداب و رفتار خواننده در مجموع حد اکثر 30 (سی) خال جدا کرده بهای عمومی هر کدامی از آنها را معین کنید.

Бо ин тарзи пешниҳодшуда худи хонанда, падару модари \bar{y} ва ҳар ҳамсинфи дилхоҳ низ баҳои ҳақиқиро муайян карда метавонад. Дар натиҷа, дар низоми баҳогузори шаффофият ва адолат барқарор шуда, ҳама гуна ҳодисаҳои номатлуби даҳолати шахс ба баҳо аз байн меравад.

Ҳамин тариқ, дар ҳар давраи чорякӣ тақрибан ду санҷишу тест баргузор мегардад. Баҳои чоряк аз рӯи ҷамъбасти санҷишҳо ва баҳои рӯзмарраи хонандагон баҳо гузошта мешавад. Масалан, баҳои умумии ду санҷиш $(79 + 85 = 164, 164$ тақсими $2 = 82$, ё худ, аз рӯи низоми ҷорӣ баҳогузори “5”. Ҳисоби миёнаи баҳои рӯзмарра $(4, 5, 4, 5)$ 18 тақсими $4 = 4,5$. Баҳои чоряк: $(5 + 4,5)$ тақсими $2 = 4,75$, ё худ “5”, аъло, А мешавад. Баҳои нимсолаи якум аз рӯи ҳисоби миёнаи ду чоряки гузашта ва, ниҳоят, баҳои солони аз рӯи натиҷаҳои нимсолаҳо ҳисоб карда мешавад.

Чунин тарзи ба роҳ мондани татбиқи низоми нави баҳогузори аз чанд ҷиҳат афзалият дорад.

Якум, шарт нест, ки ҳаҷми дафтари синф ба маротиб калон карда шавад, кофист, ки барои ҳар як фан як саҳифаи иловагӣ барои қайдҳои махсуси омӯзгор (санҷиши вазифаи хонагӣ, сабақгардонӣ ва ғ.) илова гардад. Дар дафтари синф ҳар рӯз қайд кардани ҳолҳо низ зарурат надорад. Дар он мисли ҳамеша давомот (ҳозирро ғоиб будани хонанда) ва ҳамчунин ҳодисаҳои вайрон кардани қоидаҳои тартибу низом қайд карда мешаванд.

Сониян, омӯзгор ба эҷодкорӣ ташвиқ мешавад – ӯ метавонад матнҳои кори хаттӣ, аз ҷумла, диктантҳоро худаш интихоб кунад, вобаста ба мавзӯҳои дарсӣ саволҳои тестӣ тартиб диҳад.

Пурсиши мавзӯи дарс ва вазифаи хонагӣ ҳар рӯз ба таври маъмулӣ сурат мегирад, аммо иҷрои вазифаҳои хонагӣ (сифати кор) дар як давраи санҷишӣ, яъне пас аз ҳар панҷ-шаш соати дарсӣ санҷида мешаванд.

Чунин тарзи муносибат ба низоми нави баҳогузорӣ, аз як тараф, муҳити ҳақиқии мусобиқаву пешравиро таъмин мегардонад, аз тарафи дигар, имкон медиҳад, ки пешрафти хонанда бо муқоисаҳои дастовардҳои худаш муайян гардад (масалан, хонанда дар як марҳила соҳиби 46 ҳол, дар марҳилаи дигар соҳиби 53 ҳол шавад, ин аллакай пешравӣ ва шойистаи таҳсин аст, ҳарчанд, ки ҳар ду баробари баҳои “се” аст). Ин омилҳо дар ниҳояти кор ба беҳтар шудани сатҳи сифати дониши азхудшуда мусоидат менамояд.

Нақшаи намунавии пешниҳоди матнҳо барои диктант ва таҳияи саволҳои тестӣ ва ҳисоби ҳолҳо барои онҳо чунин аст:

Барои диктантҳо:

Миқдори калима дар диктант	Миқдори ҳол барои ҳар як калима	Ҳадди аксари имконпазири ҳолҳо
25	2	50
50	1	50
75	0,67	50
100	0,5	50

Барои саволҳои тестӣ:

Миқдори саволҳо дар тест	Миқдори ҳол барои ҳар як ҷавоби дуруст	Ҳадди аксари имконпазири ҳолҳо
4	5	20
5	4	20

НАҚШАИ ТАҚВИМИИ ОМӢЗИШИ ФАНИИ «АЛИФБО ВА МАТНИ НИЁГОН» БАРОИ СИНИФИ VIII

Ин нақшаи тақвими намунавӣ аст. Омӯзгорон ҳангоми таҳияи нақшаи тақвими ҳақиқӣ ва дар ҷараёни таълим сутунҳои замони баргузори дарс ва эзохро пур мекунанд.

№	Мавзӯ	Миқдори соат	Натиҷаи таълим – салоҳиятҳо	Шакли дарс	Замони баргузорӣ	Адабиёт	Эзоҳ
			Хонанда бояд:				
Нимсолаи I							
1.	Дониш талабу бузургӣ омӯз (дар партави Дарси сулҳ)	1	- аҳамияти донишомӯзиро дарк кунад, бо панду ҳикматҳои бузургон оид ба илмомӯзӣ шинос шавад; - маҳоратҳои хондан, фаҳмиши матн ва навиштанро тақмил диҳад.	Амалӣ		1-7	
2.	Шукри Истиқлоли Ватан	1	- дар мавзӯи истиқлолият хондани матнҳоро бо алифбои ниёгон ёд гирад; - калимаҳои нав ва тарзи навишти онҳоро ёд гирад; - маҳорати баргардон кардани матнро аз як алифбо ба алифбои дигар тақмил диҳад.	Амалӣ		1-7	

5. Ҷашнҳои миллӣ. Ташаккули салоҳиятҳои тарбиявӣ – 4 соат

Маълумот дар бораи ҷашнҳои миллӣ ва байналмилалӣ. Ҷашни Сада ва фазилатҳои он. Рӯзи модарон. Нақши модар дар зиндагии инсон. Тоҷикистон ватани Наврӯз аст. Раму оинҳои наврӯзӣ. Ҷашни Ваҳдати миллӣ. Аҳаммияти ваҳдат дар устувории сулҳи тоҷикон. Ин мавзӯҳо дар арафаи баргузории ҷашнҳо омӯхта мешаванд.

Таҳлили матнҳо ва шеърҳо вобаста ба мавзӯҳои мазкур. Рушди салоҳиятҳои навиштан, хондан, луғатомӯзӣ ва баргардон кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар.

6. Дарсҳои хониши бадеӣ – 5 соат

Дар ҷараёни ин дарсҳо матнҳо аз осори адибони классикӣ ва муосир пешниҳод мешаванд. Дар баробари хондан маҳоратҳои луғатомӯзӣ, баргардан кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар низ рушд меёбанд.

7. Дарсҳои хушнавӣ – 4 соат

Тарзи навишти ҳарфҳои алоҳида. Хусусиятҳои пайвасти ҳарфҳо дар хатти настаълиқ. Машқи хат бо роҳи навишти порчаҳои шеърӣ.

8. Дарсҳои санҷишӣ. Арзёбии салоҳиятҳо - 5 соат

Барои ҳар чоряк дусоати арзёбии салоҳиятҳои хонандагон дар назар дошта мегардад. Дар охири соли таҳсил арзёбии ниҳонии донишу малака ва салоҳиятҳои хонандагон баргузор мегардад. Як соати он ба арзёбии мавзӯҳои гузашта ва соати дуюм ба арзёбии ниҳонӣ бахшида мешавад.

10	2	20
20	1	20
40	0,5	20
50	0,4	20

Баҳодиҳии чорякҳо аз рӯи ҷамъбасти баҳоҳои санҷишҳо ва баҳоҳои нимсола ва солона ҳам аз рӯи ҷамъбасти баҳоҳои чорякҳо ва ҳам аз рӯи санҷишҳои ниҳонии нимсола ва солона ташаккул меёбад. Онро ба тариқи намуна чунин нишон додан мумкин аст:

Нимсолаи якум:

Баҳоҳои санҷишӣ дар ҷараёни таълим : 1 = 84, 2 = 88, 3 = 92, баҳои чоряки 1 = $(84+88+92):3=264:3=88$, ё худ “5”:

Баҳоҳои санҷишӣ дар ҷараёни таълим: 1 = 86, 2 = 90, 3 = 94, баҳои чоряки 2 = $(86+90+94):3 = 270:3 = 90$, ё худ “5”;

Баҳои санҷиши ҷамъбасти нимсолаи якум = 96.

Баҳои умумии нимсолаи якум: $(88+90+96):3=274:3=91$, ё худ “5”.

Нимсолаи дуюм:

Баҳоҳои санҷишӣ дар ҷараёни таълим: 1 = 78, 2 = 86, 3 = 94, баҳои чоряки 3 = $(78+86+94):3=258:3=86$, ё худ “5”:

Баҳоҳои санҷишӣ дар ҷараёни таълим: 1 = 90, 2 = 92, 3 = 94, баҳои чоряки 2 = $(90+92+94):3 = 276:3 = 92$, ё худ “5”;

Баҳои санҷиши ҷамъбасти нимсолаи дуюм = 98,

Баҳои умумии нимсолаи дуюм: $(86+92+98):3=276:3=92$, ё худ “5”.

Баҳои умумии солона: $(91+92):2=92$.

Тавре дида мешавад, сатҳи рушди салоҳиятнокии хонанда дар ин маврид ҳам бо хонандагони дигаре, ки дар маҷмӯъ баҳои “5” доранд (масалан, соҳиби 82, 85, 87, 91, 94 ва ғайра холҳо шудаанд) муқоиса карда мешавад, ҳам пешрафти худӣ

хонанда бо муқоисаи баҳоҳои ӯ дар чоряку нимсолаҳо муайян мешавад.

Бори дигар таъкид бояд кард, ки ин навъи баҳоҳо дар дафтарҳои кории хонандагон ва омӯзгорон гузошта мешавад, дар дафтар (журнал)-и синф баҳоҳо аз рӯи низоми ҷорӣ (1,2,3,4,5) вобаста ба натиҷаи санҷишҳо гузошта мешаванд.

БАРНОМАИ ТАЪЛИМ (68 СОАТ)

НИМСОЛАИ ЯКУМ (33 СОАТ)

Ҳадафи асосии таълими алифбои ниёгон дар нимсолаи аввали синфи 8 аз таҳкими донишҳои дар синфи 7 бадастомада иборат аст. Дар зимн маҳорату салоҳиятҳои хониш, фаҳмиши матн, навиштан ва баргардон кардан аз як алифбо ба алифбои дигар рушд меёбанд. Дар ин соли таҳсил дарсҳои хушнавиҷи низ ҷой дода шудаанд. Вобаста ба ҷашнҳои миллӣ маводи тарбиявӣ мавриди омӯзиш қарор мегирад.

Барои самаранок сурат гирифтани таълиму тадриси ин фан бояд, ки муаллимони муҳтарам ба масъалаҳои зерин эътибор диҳанд:

- дар ҷараёни таълим аз усули содаву фаҳмо истифода намоянд, матнҳо бояд муҳтавои пандуахлоқӣ, ҳештаншиносӣ ва хувияти миллӣ дошта бошанд;
- ҳангоми тадрис аз усули қиёсу монандкунии ҳарфҳо бо ашъи муҳити атроф истифода намоянд, то ки шакли ҳарфҳо дар зеҳну ҳофизаи шогирдон беҳтару хубтар ҷой гиранд;
- дарсҳо бо усули фаъоли таълим ташкил карда шаванд, то ки талабагон ҳастагиро эҳсос накунанд ва дарсҳо барояшон шавқовару хотирнишин бошанд;
- дар ҷараёни тадрис ба масъалаи азхудкунии луғатҳои номафҳуми матнҳо диққати ҷиддӣ дода шавад;

3. Муҳимтарин хусусиятҳои калимаҳои арабӣ. Қолабҳои маъмули калимасозии арабӣ – 6 соат

Тарзи сохта шудани калимаҳо дар забони арабӣ. Хусусиятҳои фарқкунандаи калимасозии тоҷикӣ ва арабӣ. Мафҳуми калимасозии шикаста. Қолабҳои маъмултарини калимасозии арабӣ.

Қолаби “фоил”. Хусусияти калимаҳои бо ин қолаб сохташуда. Пайдо кардани маънои калима аз рӯи қолаби калимасозии “фоил”.

Қолаби “мафъул”. Хусусияти калимаҳои бо ин қолаб сохташуда. Пайдо кардани маънои калима аз рӯи қолаби калимасозии “мафъул”.

Қолаби “фаъил”. Хусусияти калимаҳои бо ин қолаб сохташуда. Пайдо кардани маънои калима аз рӯи қолаби калимасозии “фаъил”.

Қолаби “тафъил”. Хусусияти калимаҳои бо ин қолаб сохташуда. Пайдо кардани маънои калима аз рӯи қолаби калимасозии “тафъил”.

Кор бо матнҳо барои таҳкими мавзӯӣ. Рушди салоҳиятҳои навиштан, хондан, луғатомӯзӣ ва баргардон кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар.

4. Хусусиятҳои ҷамъбандии калимаҳои арабӣ – 6 соат

Тазҳои ҷамъбандии исмҳо дар исмҳои арабӣ. Ҷамъбандии солим (пасвандӣ) ва шикаста. Муҳимтарин ва маъмултарин қолабҳои ҷамъбандии шикаста (афъол, фуъул, мафъил, фуъало ва ғ.). Роҳҳои фарқ кардани қолабҳои ҷамъи шикаста аз қоабҳои дигари калимасозӣ. Масъалаҳои тозагии забон: даст кашидан аз истеъмоли калимаҳои ба истилоҳ ҷамбулҷамъ (ҷамъи дукарата, мисли калимаҳои “маводҳо”, “сабзавотҳо”, “аъзоён” ва ғайра).

Кор бо матнҳо барои таҳкими мавзӯӣ. Рушди салоҳиятҳои навиштан, хондан, луғатомӯзӣ ва баргардон кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар.

истифода аз осори адибони классикӣ ва муосир мавзӯҳои муҳими зиндагӣ, ҷашнҳои милли, ташаккули шахсияти ҳамачониба рушдфта мавриди таълим қарор дода мешавад. Дар ин нимсола машқҳои хушнависи бештар пешниҳод мешаванд. Ба рушди маҳоратҳои баргардон кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар таваҷҷуҳи хосса дода мешавад. Арзёбии салоҳиятҳои хонандагон тибқи тарзу усулҳои дар нимсолаи аввал пешниҳодшуда ба роҳ монда мешавад.

Дар охири китоб матнҳо барои хониши мустаилона оварда шудаанд. Ин матнҳоро дар ҷараёни таълим низ истифода бурдан мумкин аст.

ТАҚСИМИ СОАТҲОИ ТАЪЛИМӢ БА МАВЗӢҲО

1. Имлои калимаҳо бо ҳарфҳои “ҳои ҳавваз” ва “ҳои ҳуттӣ” – 3 соат

Муштарак будани ҳарфи “ҳои ҳавваз” барои забонҳои арабӣ ва форсӣ, махсуси забони арабӣ будани ҳарфи “ҳои ҳуттӣ”. Роҳҳои аз ҳамдигар фарқ кардани калимаҳои, ки бо ин ҳарфҳо навишта мешаванд. Вазифаҳои дигари ҳарфи “ҳои ҳавваз” дар алифбои ниёгон. Кор бо матнҳо. Ташаккули салоҳиятҳои хондан, навиштан, луғатомӯзӣ ва баргардон кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар.

2. Имлои калимаҳо бо ҳарфҳои “те” ва “то” (итқӣ) – 2 соат

Муштарак будани ҳарфи “те” барои забонҳои арабӣ ва форсӣ, махсуси забони арабӣ будани ҳарфи “то” (итқӣ). Роҳҳои аз ҳамдигар фарқ кардани калимаҳои, ки бо ин ҳарфҳо навишта мешаванд. Кор бо матнҳо. Ташаккули салоҳиятҳои хондан, навиштан, луғатомӯзӣ ва баргардон кардани матн аз як алифбо ба алифбои дигар

- ба иҷрои вазифаи хонагӣ ва корҳои мустақилонаи инфиродию гурӯҳӣ низ бояд аҳаммияти хосса дод.

ТАҚСИМОТИ СОАТҲОИ ТАЪЛИМӢ БА МАВЗӢҲО

1. Такрор ва таҳкими муҳимтарин донишҳои соли аввали омӯзиш - 3 соат

Дар ҷараёни ин соатҳои таълимӣ барои такрор ва таҳкими муҳимтарин қоидаҳои имло ва рушди тафаккур машқҳои гуногун, аз ҷумла, хониши матн ва таҳлили он (таҳлили овозӣ, ҳарфӣ, луғатомӯзӣ), навиштан ва баргардон кардани матн пешниҳод мешаванд. Хеле муҳим аст, ки вобаста ба сатҳи дониш ва мушкilotи ҳар хонанда омӯзгорон аз роҳу усулҳои такрори мавзӯҳо истифода кунанд, вазифаҳои хонагии гуногун пешниҳод кунанд.

2. Имлои садонокҳои “у”, “и”, “е” (э) - 5 соат

Хонандагон бо имлои садонокҳо шиносанд. Ҳадафи ин дарсҳо ба тарзи васеътар омӯхтани ин мавзӯ ва таҳкими донишҳои азхудшуда аст. Агар дар синфи ҳафтум тарзи ифодаи садонокҳо ба тарзи пароканда ва дарсҳои гуногун вобаста ба таълими ҳарфҳо сураг гирифта бошад, дар ин дарсҳо маълумот ба шакли пурртару мукамалтар дар маҷмӯъ оварда мешавад. Дар ҳамаи дарсҳо тамрини китобату қироат, машқҳои навиштан ва хондани матнҳо дар назар дошта мешавад.

3. Имлои пасвандҳо -- 2 соат

Маълумоти умумӣ оид ба пасвандҳо ва имлои онҳо. Ҳолатҳои аз калима ҷудо навишта шудани баъзе пасвандҳо. Нимфосила дар имлои пасвандҳои ҷудо. Тамрини навиштану хондан. Луғатомӯзӣ вобаста ба матн.

4. Имлои калимаҳои мураккаб, таркибҳои ихтисоршуда, калимасозӣ – 2 соат

Ҳолатҳои пайваст ва ҷудо навишта шудани калимаҳои содаи таркиби калимаҳои мураккаб. Тарзи навишти ибораву

таркибҳои ихтисоршуда (дар назм). Муҳимтарин хусусиятҳои калимасозӣ. Кор бо матн. Таҳкими малакаҳои навиштан ва баргардон кардани матн.

5. Ҳарфҳои хосси арабӣ ва форсӣ – 1 соат.

Ин дарс зинаи омодагӣ ба омӯзиши калимаҳоест, ки бо ҳарфҳои хосси арабӣ навишта мешаванд. Зимни таълими ин мавзӯро ҳаҷми ёфтани калимаҳои арабӣ ва форсӣ вобаста ба имлои онҳо, аз ҷумла, мавҷуд будани ҳарфҳои хосси арабӣ ва форсӣ омӯзонидани мешаванд.

6. Имлои калимаҳо бо ҳарфҳои ифодакунандаи овозҳои “з” ва “с” – 6 соат

Маълумоти бештар роҷеъ ба ҳарфҳое, ки овози якхеларо ифода мекунанд (зэ, зол, зод, зо (изғӣ) // сэ, син, сод). Роҳҳои ҳифзи шакли навишти калимаҳо аз рӯи калимасозии арабӣ. Омографҳо ва мавқеат онҳо дар хатти ниёгон. Матнҳо барои хониш. Таҳлили калимаҳо. Омӯзиши луғат. Машқи навиштан ва баргардон кардани матн аз як навъи алифбо ба навъи дигар.

7. Солшумориҳои ҳичрӣ – 2 соат

Маълумоти умумӣ оид ба солшумориҳои ҳичрӣ. Сошумориҳои ҳичрии шамсӣ ва роҳҳои ёфтани мутобиқати он бо солшумориҳои мелодӣ. Номи моҳҳои қадимӣ (фарвардин, урдубиҳишт...) ва арабӣ (ҳамал, савр...) и солшумориҳои шамсӣ. Иҷрои машқҳо.

Солшумориҳои ҳичрии қамарӣ. Роҳи ба якдигар баргардон кардани солшумориҳои ҳичрии қамарӣ ва мелодӣ. Иҷрои машқҳо.

8. Ҷашнвораҳо – 5 соат

Вобаста ба ҷашнҳои миллий ва касбӣ дар остонаи ҷашн гирифтани онҳо яксоати ҷудо мешавад. Дар нимсолаи якум дарсҳои ба ҷашнҳо бахшидашуда инҳоянд: Рӯзи дониш – дар соати якуми таълими фан (аввали сентябр), Рӯзи Истиқлолият (дар остонаи ҷашн), Рӯзи омӯзгорон (аввали моҳи октябр), Рӯзи забон (ҳафтаи аввали моҳи октябр) ва рӯзи Конституцияи

Тоҷикистон (аввали ноябр). Вобаста ба ҳар ҷашн матн ва порчаҳои шеърӣ оварда шуда, ҳам аз ҷиҳати аҳамияти тарбиявии онҳо ва ҳам ба хотири азхудкунии калимаҳои нав, рушди маҳоратҳои хондан ва навиштан мавриди омӯзиш қарор мегиранд.

9. Дарсҳои хушнависӣ – 2 соат

Барои машқи хушнависӣ дар нимсолаи якум ду соат ҷудо гардидааст. Дар соати аввал тарзи тайёр кардани қалами хаттотӣ, тарзи истифода аз гаҷ (бӯр) барои машқи хаттотӣ дар тахтаи синф ва навиштани ҳарфҳои алоҳидаву калимаҳо бо онҳо пешниҳод мешаванд.

10. Дарсҳои санҷишӣ (арзёбии салоҳиятҳо) – 5 соат

Дар ҳар як чорак ду соати барои санҷиши сатҳи дониш ва салоҳиятҳои бадастовардаи хонандагон ҷудо гардидааст. Санҷишҳо аз се қисмат иборатанд: диктант, ки дар ҳудуди 50 калимаро дар бар мегирад, тестҳо ва баҳогузорӣ ба иҷрои вазифаи хонагӣ, иштирок дар дарсҳо, рафтору одоби хонанда. Намунаҳои матнҳо барои диктант ва саволҳои тестӣ дар китоби дарсӣ оварда мешаванд, вале омӯзгорон бо истифода аз таҷрибаи кории худ метавонанд матнҳои дигарро интихоб карда, саволҳои тестӣ тартиб диҳанд.

Дар охири нимсола санҷиши ниҳони нимсола гирифта мешавад. Намунаи чунин санҷиш низ дар китоби дарсӣ оварда мешавад.

II. НИМСОЛАИ ДУЮМ (35 СОАТ)

Дар нимсолаи дуюм, дар баробари таҳкими дониши хонандагон аз имлои калимаҳо бо ҳарфҳои ҷудогона (ифодакунандаи овозҳои “ҳ”, “т”), муҳимтарин хусусиятҳои калимасозии арабӣ, ёфтани маънои калимаҳо тибқи қолабҳои калимасозӣ, қолабҳои асосии ҷамъбандии арабӣ ва дигар қоидаҳои марбут ва имло ва маъно омӯхта мешаванд. Бо